

Interactie tussen groepen

Onderzoek naar de tegenstrijdigheid van “The Common Ingroup Identity Model” en “The Ingroup Projection Model”

Group interaction: comparing “The common Ingroup Identity Model” and “The Ingroup Projection Model”

Bachelorthese

Januari 2013

Universiteit Twente

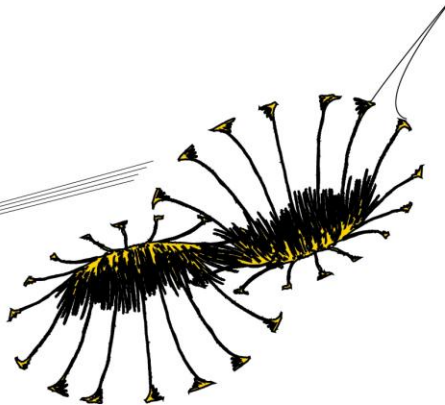
Faculteit der Gedragwetenschappen

Opleiding Psychologie

Marie-Louise ter Horst, S1028162

Eerste begeleider: Dr. Elze G. Ufkes

Tweede begeleider: Dr. Ir. Peter de Vries

ABSTRACT

In this paper we examined how the level of dual identity for Dutch and German students at the University of Twente influences their inter-group attitudes and perceived levels of prototypicality in regard to each other as measured by the Common In-group Identity Model and the In-group Project Model. Three group-identities were measured: 1) A “dual identity” based on the same level, a “subgroup identity” (nationality) and a “European identity”; 2) a “dual identity” based on different levels, the “subgroup identity” (nationality) and the “University of Twente identity”; and, 3) a control condition, identification within the subgroup. The pretest found that Dutch students are the majority student group at the university. The research (N=116) showed the same result. Dutch students exhibited more stereotyping and more prejudices compared with German students. As a result, German students focused more on their “subgroup identity” and evaluated their subgroup more positively than did Dutch students. Both German and Dutch students saw Dutch students as more prototypical for the university. As for prototypicality in Europe, German students within the study group also saw themselves as less prototypical than Dutch students. A reason could be that German students, especially when the university identity is salient, see themselves as an outside group on university and tend, therefore, to view the majority Dutch population as more prototypical even within the shared “European identity”.

SAMENVATTING

In dit paper is onderzocht of het level waarop een duale identiteit zich bevindt invloed heeft op de intergroepsattituden en de mate van prototypicaliteit met betrekking tot het Common Ingroup Identity Model en het Ingroup Projection Model voor Nederlandse en Duitse studenten aan de Universiteit Twente. Er zijn drie groepsidentiteiten gemeten: 1) een “duale identiteit” op het level van de subgroep (nationaliteit), Europese identiteit, 2) een “duale identiteit” op een ander level dan de subgroep nationaliteit, Universiteit Twente, 3) een controle conditie, focus op de “subgroep identiteit”. Het vooronderzoek heeft aangetoond dat Nederlandse studenten tot de meerderheidsgroep behoren op de universiteit. Ook het onderzoek (N=116) laat dezelfde resultaten zien. Nederlandse studenten vertonen meer stereotypering en hebben meer vooroordelen ten opzichte van Duitse studenten. Zowel Duitse als Nederlandse studenten vinden Nederlanders protypischer voor de “universiteitsidentiteit”. Als reactie hierop leggen Duitse studenten nadruk op hun “subgroep identiteit” en evalueren hun *ingroup* als positiever dan hun *outgroup*. Het onderzoek laat zien dat de saillantie van een “duale identiteit” intergroepsbiassen verminderd, daarnaast zorgt het ervoor dat beide groepen op de universiteit dichter bij elkaar komen te staan ten opzichte van prototypicaliteit. Wat betreft prototypicaliteit in Europa vinden Duitse studenten zichzelf minder prototypisch voor de “Europese identiteit” dan Nederlandse studenten. Een reden kan zijn dat Duitse studenten, met name wanneer de “universiteitsidentiteit” saillant is, zichzelf als een minderheidsgroep zien op de universiteit. Dit kan ervoor zorgen dat zij Nederlandse studenten als meerderheidsgroep bestempelen in Europa.

INLEIDING

Er komen steeds meer Duitsers in Nederland studeren, in 2010 studeerden er grofweg 24.000 van deze studenten in Nederland, verwacht wordt dat dit aantal ieder jaar met 14% zal stijgen. Elsevier (2012)

De Universiteit Twente is een onderwijsinstelling met een relatief grote Duitse instroom. Per 1 december 2011 had 17,1% van het totale aantal studenten een internationale nationaliteit. Vooral de studies Psychologie, International Business Administration en European Studies hebben een hoog internationaal percentage. Zo stroomde bij de studie Psychologie in 2012 in het eerste jaar van de bachelor, 70 Nederlandse studenten in tegenover 120 Duitse studenten. Ervaring leert dat deze studenten op de universiteit als twee verschillende groepen worden gezien. Zo zijn er studentenhuizen die Duitse studenten weigeren omdat deze slecht zouden integreren. Maar ook zijn er Duitse studenten die onderling veelal Duits blijven praten omdat zij weinig of geen Nederlandse vrienden hebben. Wanneer de gedragingen tussen deze twee groepen wordt geobserveerd rijst de vraag op welke manier deze twee groepen met elkaar interacteren.

De basis van groepsprocessen begint bij de neiging van mensen om hun wereld op te delen in categorieën, ook wel sociale categorisatie genoemd (onderdeel van de *Sociale identiteitstheorie* (Tajfel & Turner, 1979) en de *zelf-categorisatie theorie* (Turner et al., 1987)). Leden van een groep, delen andere mensen in, in sociale groepen op basis van geslacht, ras of andere gezamenlijke eigenschappen om zo de wereld om hen heen overzichtelijker te maken. Door de sociale wereld in categorieën of groepen op te delen kunnen mensen worden ingeschat op basis van de eigenschappen die aan die bepaalde groep zijn toegekend (Bodenhausen & Hugenberg, 2009; Fiske & Taylor, 2008; Gaertner et al., 2010; Turner et al., 1987).

Naast het opdelen van de verschillende groepen maken mensen, van nature, ook onderscheid tussen groepen. Het werk van Allport (1954) en Tajfel (1969) hebben laten zien hoe gemakkelijk categorisatie wordt omgezet in “wij”-groepen en “zij”-groepen, ook wel *ingroup* en *outgroup* genoemd. Een *ingroup* is een groep waar een persoon deel van uitmaakt, en zijn sociale identiteit (of een deel daarvan) aan ontleent. Mensen reageren automatisch positiever op mensen wanneer zij verwachten dat deze in hun *ingroup* zitten ten opzichte van mensen waarvan zij verwachten dat deze in hun *outgroup* zitten, *ingroup favouritism* (Otten & Wentura, 1999).

Sociale categorisatie kan dan ook negatieve gevolgen hebben. Zo hebben mensen de neiging om de verschillen tussen groepen overschatten en de verschillen binnen groepen onderschatten (Weyer et al., 2002). Mensen verwachten dat ingroupleden beter hun mening, normen en waarden delen dan dat outgroupleden dat doen (Robbins & Krueger, 2005). Wanneer de nadruk ligt op *ingroup* en *outgroup* identiteiten zijn mensen hebberiger en minder betrouwbaar ten opzichte van

outgroupleden dan wanneer de nadruk ligt op de normale identiteit van deze outgroupleden (Insko et al., 2001). Ook zijn mensen behulpzamer naar ingroupleden dan naar outgroupleden (Dovidio et al., 1997). Dit vormt de psychologische basis van vooroordelen, stereotypering en discriminatie (Dovidio, Gaertner, & Saguy, 2007). Op de Universiteit Twente spelen deze sociale categorisatie processen een rol, Duitse- en Nederlandse studenten zijn duidelijk verdeeld in twee groepen met hun eigen etnische identiteit en daarbij behorende taal en gewoonten. Deze groepen maken als vanzelfsprekend gebruik van sociale categorisatie, waarbij vooroordelen, stereotypering en discriminatie zoals hierboven besproken op de loer liggen.

Naast de automatische indeling in, in- en outgroups zijn de onderlinge verhoudingen tussen meerderheids- en minderheidsgroepen ook belangrijk voor de gevolgen van sociale categorisatie processen (Ufkes, Otten, Van Der Zee, Giebels, & Dovidio, 2012). Factoren die bepalend zijn bij het vormen van meerderheids- en minderheidsgroepen zijn macht, status en grootte (Dovidio et al., 2007). De verdeling van deze machtsverhoudingen zijn een belangrijk gegeven in groepsinteractie. Deze bepalen namelijk hoe een groep reageert ten opzichte van de andere groep maar ook ten opzichte van de her-categorisatie. Door middel van een kort vooronderzoek is gemeten welke nationaliteit op de universiteit tot de meerderheidsgroep behoort en welke nationaliteit tot de minderheidsgroep behoort. Het construct absolute meerderheid aangehouden voor het meten van meerderheids- en minderheidsgroepen.

Het doel van dit onderzoek is om de schijnbare tegenstrijdigheid van het *Common Ingroup Identity Model* (CIIM) en het *Ingroup Projection Model* (IPM) te verklaren zodat er in de literatuur duidelijkheid geschept kan worden over deze beide effecten en deze gezamenlijk kunnen worden ingezet om door middel van hercategorisatie intergroepsbiassen tegen te gaan.

Common Ingroup Identity Model. Sociale hercategorisatie is het proces waarbij mensen hun categorieën herindelen om zo de negatieve effecten van hun natuurlijke categorisatie tegen te gaan (Gaertner, Dovidio, Phyllis, Bachman, & Rust, 1994). Het *Common ingroup identity model* (CIIM) is een model dat hierop is gebaseerd (Gaertner & Dovidio, 2000). Het stelt dat bias ten opzichte van een andere groep kan worden gereduceerd door individuen zich te laten identificeren met een overkoepelende groep. Hierdoor zal de groep nadruk leggen op de gezamenlijke overeenkomsten in plaats van de verschillen tussen groepen. Dit maakt dat de banden tussen groepen verbeterd en subgroepen elkaar positiever evalueren dan wanneer leden elkaar als gescheiden groepen zien. Generalisatie speelt hierbij een belangrijke rol, wanneer er positief contact geweest is tussen leden van groepen generaliseren groepsleden dit gevoel voor de hele groep. Zij bestempelen de hele groep dus als positief in plaats van alleen de groepsleden die tijdens het positieve contact aanwezig waren (Dovidio et al., 2007).

In het CIIM zoals net besproken identificeren groepsleden zich met één overkoepelende

groep. Onderzoek heeft echter uitgewezen dat de focus op één zo'n identiteit minder effectief is dan bij de focus op een duale identiteit. Mensen streven allereerst namelijk naar een eigen uniek gevoel, door middel van duale identiteiten kunnen zij dit beter waarborgen dan bij een overkoepelende identiteit (Brewer's, 1991). Daarnaast is gebleken dat minderheidsgroepen zich vaak niet goed kunnen identificeren met de heersende identiteit. Meerderheidsgroepen hebben namelijk de neiging om de heersende identiteit te claimen, waardoor minderheidsgroepen zich hier slecht mee kunnen identificeren (Wenzel, Mummendey, & Waldzus, 2007). Leden van een minderheidsgroep identificeren zich dan ook sterker met hun "subgroep identiteit" wanneer de meerderheidsgroep beslag heeft gelegd op de overkoepelende identiteit (Simon & Brown, 1978).

Wanneer een persoon zich met meerdere groepen identificeert, wordt dit een duale identiteit genoemd. Door een duale identiteit aan te nemen wordt de "subgroep identiteit" niet verworpen, ook wel assimilatie genoemd, maar zien mensen zichzelf als leden van verschillende groepen die samen aan dezelfde doelen werken, integratie genoemd (Berry, 1997). Deze hercategorisatie kan spanning tussen groepen verminderen omdat de positieve effecten van een gezamenlijke identiteit worden gebruikt zonder de "subgroep identiteit" te verwerpen (Crisp, Stone, & Hall, 2006a; Dovidio et al., 2007). Belangrijk hierbij is dat bij zowel de meerderheids- als bij de minderheidsgroep die subidentiteit saillant is (Dovidio et al., 2007). Een laatste argument voor een duale identiteit is dat wanneer een groepsidentiteit en de hierbij geassocieerde culturele waarden centraal staan bij het functioneren van de groepsleden, of wanneer deze geassocieerd zijn met een hoge status of cues die het groepslidmaatschap duidelijk maken. Het voor groepsleden niet wenselijk of niet mogelijk is om afstand te doen van deze identiteit. Op de UT is bij veel studenten sprake van een duale identiteit, zij behoren tot de groep vanuit hun eigen etniciteit maar ook tot de groep studenten van de universiteit Twente, in deze situatie de overkoepelende groep.

Ingroup Projection Model. Een tegenhanger van het CIIM is het Ingroup Projection Model (IPM) en gaat uit van prototypicaliteit. Wanneer er sprake is van een duale identiteit betekent dit dat leden van een subgroep de neiging hebben om hun eigen groep als prototypisch te zien voor de overkoepelende identiteit. De meerderheidsgroep claimt vaak de overkoepelende identiteit, omdat zij qua macht, status en aantal hier beter toe in staat zijn dan de minderheidsgroep. Zij vinden hun eigen groep en leden daarvan representatief voor de overkoepelende groep (Wenzel et al., 2007). Als vanzelfsprekend kunnen minderheidsgroepen zich in deze situatie niet meer identificeren met de overkoepelende identiteit (Ufkes et al., 2012).

Het IPM stelt, in tegenstelling tot het CIIM, dan ook dat de nadruk leggen op een overkoepelende identiteit juist bias creëert. De meerderheidsgroep claimt namelijk deze overkoepelende identiteit waardoor andere groepen zich hier niet meer mee kunnen identificeren, dit gaat ook op voor een duale identiteit. Verschillende onderzoeken stellen dat

groepsleden die zich identificeren met zowel de overkoepelende groep als hun eigen subgroep meer *ingroup projection* vertonen dan groepsleden die zich maar met een van beide groepen identificeren (Wenzel et al., 2007).

Prototypicaliteit speelt een hoofdrol in deze theorie, een prototype van een groep kan worden gedefinieerd als een ideaal (prototypisch) lid van de groep, iemand die het alle eigenschappen heeft die een lid van de groep zou moeten hebben. Deze (fictieve)persoon geeft dus compleet de identiteit van de groep weer in de gegeven context (Oakes, Haslam & Turner, 1998). Groepen krijgen status en worden positief geëvalueerd wanneer zij prototypisch zijn aan de (positief geëvalueerde) overkoepelende groep (Wenzel et al., 2007). Relatieve ingroup prototypicaliteit is de mate waarin de *ingroup* zich als meer prototypisch beschouwt voor de overkoepelende groep in vergelijking met de *outgroup* (*ingroup projection*). Hoe groter de relatieve ingroup prototypicaliteit des te meer de groep aanspraak maakt op de privileges en de middelen die bij de overkoepelende identiteit horen (Wenzel, 2001, 2002; voor een gedetailleerde berichtgeving, zie Wenzel, 2004). Samengevat volgens het IPM zorgt een duale identiteit voor meer *ingroup projection* en zal het leiden tot meer *ingroup favouritism* en *outgroup devaluation* (Wenzel et al., 2007).

Huidig onderzoek. Het doel van dit onderzoek is om aan de hand van de literatuur een oplossing te vinden om de intergroepsbiassen op de Universiteit Twente te reduceren. Dit zal onderzocht worden aan de hand van het CIIM en het IPM. Meerdere onderzoeken constateren de tegenstrijdigheid van beide theorieën (Dovidio et al., 2007; Ufkes et al., 2012; Wenzel et al., 2007) en in vele artikelen worden mogelijke verklaringen gegeven voor deze tegenstrijdigheid echter deze zijn nog nooit empirisch onderzocht.

Volgens Wenzel et al., (2007) zijn beide processen mediërend, zij sluiten elkaar niet uit en kunnen tegelijkertijd optreden. Of een duale identiteit positieve of negatieve gevolgen heeft ligt aan de conditie waarin en het level waarop een groep zich bevindt. Het CIIM heeft positieve effecten wanneer de overkoepelende identiteit niet volledig in de twee subgroepen wordt opgenomen. Gekeken naar de situatie op de UT is de identiteit "*student aan de Universiteit Twente*" is hier een voorbeeld van. Niet alle Nederlanders (ingroupmembers) of alle Duitsers (outgroupmembers) kunnen zich identificeren met de universiteit Twente (Gaertner et al., 1994). Het is een alternatieve identiteit op lokaal niveau in de gegeven context. (Hall & Crisp, 2005). Bij studies waarin het CIIM inconsistent leek of waar de negatieve effecten van een duale identiteit werden vastgesteld waren de beide identiteiten volledig in de overkoepelende identiteit opgenomen. Deze identiteit is belangrijk voor beide groepen en beide willen hier beslag op leggen. Daarnaast is het van belang of de overkoepelende identiteit centraal staat of niet.

Dovidio (2007) zijn collega's stellen dat er een grotere kans is op "group projection" wanneer de gezamenlijke overkoepelende identiteit relevanter is aan de dimensie van de identiteit van de

INTERACTIE TUSSEN GROEPEN

subgroep. De connectie tussen de overkoepelende groep en “subgroep identiteit” resulteert in sociale vergelijking en een positief onderscheidend vermogen (Tajfel & Turner, 1979). Deze processen zorgen ervoor dat vergelijking met een overkoepelende groep die relevant is aan de subgroep zal resulteren in projectie. Wanneer de overkoepelende identiteit op een andere dimensie ligt zal dit juist leiden tot een positievere attitudes tussen groepen. Dit wil zeggen dat de identiteit minder dicht bij de subgroep moet staan (Gaertner et al., 2010). De onderzoeksvraag luidt dan ook:

In welke mate heeft het level waarop een overkoepelende groep zich bevindt invloed op het Common Ingroup Identity Model en het Ingroup Projection Model? En gelden deze theorieën voor studenten bij de condities Universiteit Twente of Europa.

In de situatie op de universiteit wordt verwacht dat het CIIM van toepassing is wanneer de studenten zich vooral bewust zijn van hun “subgroep identiteit” (Nederlandse of Duitse nationaliteit) in combinatie met een lokale overkoepelende identiteit (Universiteit Twente). Hieruit kan de volgende hypothese geformuleerd worden:

Een duale identiteit waarbij de focus wordt gelegd op zowel de subgroep (Nederlandse versus Duitse studenten) als een specifieke gedeelde identiteit (Universiteit Twente), zal leiden tot positievere intergroepsattituden. (Hypothese 1).

Voor de situatie op de universiteit wordt hier verwacht dat het IPM van toepassing is wanneer studenten zich bewust zijn van hun “subgroep identiteit” (Nederlandse of Duitse nationaliteit) in combinatie met een brede overkoepelende identiteit (Europa). De “Europese identiteit” bevat namelijk de leden van zowel de Nederlandse als de Duitse identiteit zo goed als volledig. De volgende hypothesen vloeien hieruit voort:

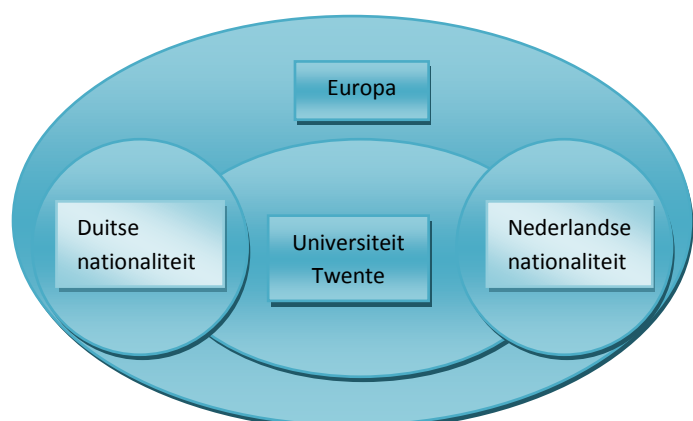
Een duale identiteit waarbij de focus wordt gelegd op zowel de subgroep (Nederlandse versus Duitse studenten) als een omvattende gedeelde identiteit (Europa), zal leiden tot negatievere intergroepsattituden (Hypothese 2a).

Een duale identiteit waarbij de focus wordt gelegd op zowel de subgroep (Nederlandse versus Duitse studenten) als een omvattende gedeelde identiteit (Europa), zal leiden tot meer ingroup projectie (Hypothese 2b).

In het onderstaande figuur is een grafische weergave van het onderzoek te zien.

Figuur 1.

Grafische Weergave van het Onderzoek

Methode

Vooronderzoek. Het vooronderzoek is door 19 psychologie studenten, tien studenten hadden de Nederlandse nationaliteit en 8 studenten de Duitse nationaliteit. Om te bepalen welke groep werd bestempeld als meerderheids- of minderheidsgroep is het construct absolute grootte¹ gemeten. Het is gemeten met één item voor Nederlanders en Duitsers op de UT en binnen de EU. Voorbeeld items zijn “Er studeren meer Nederlandse dan Duitse studenten aan de universiteit.” en “Ik Europa wonen er absoluut gezien meer Duitse mensen dan Nederlandse mensen.” De vragen zijn gemaakt aan de hand van het (Kamans, Otten, & Gordijn, 2011). De items hanteerden een zevenpunts likertschaal. Het vooronderzoek heeft een 1-factoriaal design met een factor, nationaliteit (Duits/Nederlands), de afhankelijke variabele is aantal.

Analyse. De items zijn omgeschaald naar ingroupaantal en outgroupaantal vervolgens zijn deze van elkaar afgetrokken om tot de daadwerkelijke schaal te komen. Er was dus sprake van een schaal wat betreft aantal op de UT en een schaal wat betreft aantal binnen de EU. Over deze schalen is een *independent-samples T Test* berekend. Met aantal als test variabele en als *grouping* variabele land van nationaliteit.

Proefpersonen & design. De hoofdttest is door 116 studenten ingevuld, waarvan 32 vrouwen (28%) en 88 mannen (72%). 56 personen waren Duits en 60 Nederlands (zie tabel 1. voor de verdeling van de proefpersonen over de condities). De deelnemers hadden een gemiddelde leeftijd van 22 jaar (variërend van 18 - 29; SD = 2,9), drie mensen gaven geen leeftijd aan. Het gemiddelde studiejaar van studenten betrof 2,35 jaar (variërend van <1 - >6; SD=1,38). Van de 116 studenten woonden er 76 (65,5%) in Enschede, 65,3% woonde op zichzelf.

Tabel 1.

Verdeling van de Proefpersonen over de Conditie

Nationaliteit	Saillante identiteit			
	EU	UT	Sub	Totaal
Nederlands	19	19	22	60
Duitse	19	17	20	56
Totaal	38	36	42	116

Proefpersonen zijn voornamelijk geworven via *snowball* sampling en *convenience* sampling, dit gebeurde random door voornamelijk studenten in de collegezaal te vragen of zij tijdens de pauze

¹ Oorspronkelijk zou de verdeling van meerderheids- en minderheidsgroepen gemeten worden aan de hand van de constructen macht, status en aantal (Sachdev & Bourhis, 1990). De items bleken echter niet betrouwbaar en zijn in deze analyse daarom achter wege gelaten.

INTERACTIE TUSSEN GROEPEN

de test wilden invullen.

De deelnemers konden een papieren of een online versie van de test invullen, 94 deelnemers (81%) vulden een papieren versie van de test volledig in, 22 deelnemers (19%) vulden de test online volledig in. Van alle ingevulde testen zijn er online 42 testen niet volledig ingevuld, bij de papierenversie zijn er ongeveer 10 testen niet ingeleverd. Er waren acht studenten van een andere studie die de test hebben ingevuld, zij zijn buiten schouwing genomen.

Opvallend is dat veel mensen de manipulatieversterking niet hebben ingevuld. 12 (9,7%) studenten vulden de meerkeuzevraag niet in en 21(18%) vulden de openvraag niet in. Hier is tijdens het analyseren van de manipulatie rekening mee gehouden. Zowel in de offline als de online test zat een fout ten tijde van het invullen, deze resultaten zijn niet meegenomen.

In het onderzoek is gebruik gemaakt van een 2 x3 tussenproefpersonen design, nationaliteit(Duits; Nederlands)* saillantie groepsidentiteit (Europa; Universiteit Twente; subgroep). Met als afhankelijke variabelen de constructen prototypicaliteit, stereotypering, vooroordelen en attitude.

Materialen. *Manipulatiecheck.* Om één van de drie identiteiten bij de deelnemers saillant te maken is er gebruik gemaakt van een manipulatie en een manipulatieversterking (Glasford & Dovidio, 2011). Daarnaast is de saillante identiteit door middel van een manipulatiecheck gecontroleerd. De manipulatie en de manipulatieversterking zijn opgesteld aan de hand van het artikel.... De manipulatie bestond uit een krantenartikel waarin deelnemers lazen dat één van de drie identiteiten (EU, UT of subgroep) goed waren voor de onderlinge verhoudingen tussen beide groepen op de Universiteit Twente. In de manipulatieversterking moesten studenten aangeven waarom zij zich zouden focussen op duale of “subgroep identiteit”, dit hing af van de conditie waarin zij zaten. De manipulatiecheck had in totaal zes items, twee gericht op een overkoepelende identiteit, twee gericht op een duale identiteit en twee gericht op een “subgroep identiteit”. Bij de manipulatiecheck zijn de originele vragen aangepast op EU, UT of subgroep niveau, afhankelijk van de conditie waarin de proefpersonen zaten. (Zie bijlage 2. voor de manipulatie en de manipulatieversterking).

Stereotypering. De items over stereotypering zijn opgesteld aan de hand van het onderzoek van(Fiske, Cuddy, Glick, & Xu, 2002). Hierbij werd gebruik gemaakt van de constructen competentie, warmte en status. Alle vragen zijn zowel vanuit de Nederlandse en vanuit de Duitse nationaliteit geformuleerd, ieder item had dus 2 varianten. In het totaal bestond het construct uit acht items. Voorbeelden van items zijn: warmte: *“Duitse studenten zijn over het algemeen warmer dan Nederlandse studenten.”*, status: *“Duitse studenten zijn over het algemeen zelfverzekerder dan Nederlandse studenten.”*, competentie: *“Nederlandse studenten zijn over het algemeen competentier dan Duitse studenten.”*

INTERACTIE TUSSEN GROEPEN

Beeldvorming. De items over beeldvorming zijn opgesteld naar aanleiding van het onderzoek van..... Er werd gemeten in welke mate studenten een positief beeld hadden van hun in- en *outgroup*. De schaal bestond uit twee items, *“In welke mate heb je een positief beeld van Nederlandse studenten?”* en *“In welke mate heb je een positief beeld van Duitse studenten?”*.

Vooroordelen. De schaal vooroordelen ten opzichte van de andere groep is gemeten aan de hand van de constructen mentaliteit, contact, mentaliteit, samenwerken en teamvorming. De items zijn geformuleerd voor de conditie nationaliteit, ieder item had dus een variant dat over Duitse studenten ging en een variant dat over Nederlandse studenten ging. Een voorbeeld voor contact is: *“Ik vind het belangrijk om contact te hebben met Duitse studenten.”* voor kenmerken: *“Ik kan gemakkelijk de kenmerken die Duitse studenten van Nederlandse studenten onderscheiden accepteren.”* voor mentaliteit: *“Ik hou van de Nederlandse mentaliteit.”* voor samenwerken: *“Ik werk graag samen met Nederlandse studenten.”* en voor teamvorming: *“Ik zie Duitse en Nederlandse studenten als team dat gezamenlijk aan dezelfde doelen werkt.”*

Prototypicaliteit is in dit onderzoek gedefinieerd als de mate waarin een overkoepelende of “subgroep identiteit” kenmerkend, ook wel prototypisch, is voor de in- of de outgroup. In het onderzoek is gebruik gemaakt van twee methoden om prototypicaliteit te meten, doormiddel van een vragenset en door middel van Venndiagrammen.

De prototypicaliteitsvragenset is samengesteld aan de hand van het artikel van (Ufkes et al., 2012). Hierbij is gebruik gemaakt van een set met drie vragen over kenmerkendheid, representativiteit en typicaliteit. Alle vragen zijn zowel voor nationaliteit als condities Universiteit Twente en Europa geformuleerd. Dit betekent dat ieder item vier varianten had, namelijk een variant over Duitse studenten op de universiteit (UT-D), over Nederlandse studenten op de universiteit(UT-NL), over Duitsers in Europa (UT-D) en over Nederlanders in Europa (UT-NL). Een voorbeelditem voor kenmerkendheid was: *“Op de Universiteit Twente is de Duitse nationaliteit kenmerkend voor de universiteit.”* Voor typicaliteit: *“Een typische student aan de Universiteit Twente heeft een Duitse achtergrond.”* En voor representativiteit: *“Duitse studenten zijn representatiever voor de UT-identiteit dan Nederlandse studenten.”*. Het onderdeel bestond in het totaal uit twaalf items.

De vragen: *“Duitse studenten zijn representatiever voor de EU-identiteit dan Nederlandse studenten.”* en *“Nederlandse studenten zijn representatiever voor de EU-identiteit dan Duitse studenten.”* bleken niet betrouwbaar te zijn, omdat deze vraag in sommige testen verkeerd was geformuleerd. Daarom is er voor gekozen om de resultaten van de items representativiteit niet in de resultaten mee te nemen.

Als extra maatstaaf werd prototypicaliteit gemeten door middel van Venn-diagrammen, welke gebaseerd zijn om het onderzoek van (Schubert & Otten, 2002). De test bevatte vier venndiagrammen, één diagram waarbij de Duitse nationaliteit tegenover de Europa werd gezet, één

INTERACTIE TUSSEN GROEPEN

diagram waarbij de Nederlandse nationaliteit ten opzichte van Europa werd gezet, één diagram waarbij de Duitse nationaliteit ten opzichte van de universiteit Twente werd gezet en één diagram waarbij de Nederlandse identiteit ten opzichte van de universiteit Twente werd gezet. Een voorbeeldvraag behorende bij een venndiagram was: *“Welke van de zeven mogelijkheden geeft het beste weer hoe jij de Duitse nationaliteit ten opzichte van Europa vindt staan.”*.

In het onderzoek is gebruik gemaakt van een zevenpunts likertschaal, van 1 helemaal mee oneens tot 7 helemaal mee eens. Bij de items wat over beeldvorming is gebruik gemaakt van een zevenpunts likert schaal, van 1 negatief tot 7 positief.

Procedure. De test bestond uit 3 verschillende varianten met bijbehorende manipulatie voor de Europese-, Universiteit Twente-of de subgroepidentiteit. Studenten kregen een fictief krantenartikel te lezen met daarin een manipulatie voor één van de drie groepsidentiteiten, zij werden random aan een conditie toegewezen. Eerst werd er in de test om demografische gegevens gevraagd. Daarna lazen studenten één van de drie krantenartikelen en beantwoordden daarbij de behorende vragen van de manipulatieversterking. De daarop volgende manipulatiecheck controleerde of de identiteit van de manipulatie saillant was door middel van items gefocust op een overkoepelde- een duale- of een subgroepidentiteit. De items na de manipulatiecheck maten opeenvolgend prototypicaliteit, stereotypering, beeld en attitude.

Analyse. Ieder item in de test heeft een Nederlandse en een Duitse variant, samen genomen worden deze items, een itemset genoemd. Bij de analyse is gebruik gemaakt van een ingroupscore en een outgroupscore. Deze is als volgt berekend: per itemset werd in elke conditie de ingroup- en de outgroupscores berekend voor de beide nationaliteiten. Wanneer een item over Duitse studenten ging, waren de scores van de Duitse studenten ingroupscores, voor Nederlandse studenten waren deze scores outgroupscores. Ging een item over Nederlandse studenten, dan waren de items van Nederlandse studenten ingroupscores, voor Duitse studenten waren dit outgroupscores. De ingroupscores van twee bij elkaar horende items werden voor Nederlandse en Duitse studenten bij elkaar opgeteld, om zo tot een totale ingroupscore voor een bepaalde itemset te komen. Voor de outgroup scores gebeurde hetzelfde om zo tot een outgroupscore komen. Daarna is het ingroupitem van het outgroupitem afgetrokken om zo tot een gemiddelde score te komen ook wel schaal genoemd. Het middelpunt van de schaal is nul, een negatieve score betekent bijvoorbeeld in het geval van stereotypering dat minder stereotypering wordt vertoond ten opzichte van de *outgroup* vergeleken met de *ingroup*. Een positieve score betekent dat er meer stereotypering wordt vertoond ten opzichte van de *outgroup* in vergelijking met de *ingroup*, hoe positiever de score hoe meer stereotypering. Deze methode is bij de itemsets van: stereotypering, vooroordelen en attitude toegepast.

Bij prototypicaliteit is er naast *ingroup* en *outgroup* onderscheid gemaakt voor

INTERACTIE TUSSEN GROEPEN

prototypicaliteit in Europa op de Universiteit Twente. Er was dus een gemiddelde score, ook wel schaal, voor prototypicaliteit EU en prototypicaliteit UT. De scores bij de vragenset prototypicaliteit op de Universiteit Twente zijn, op het onderscheid tussen de UT en de EU na, op dezelfde manier verwerkt als de variabelen stereotypering, beeldvorming en vooroordelen.

Voor de analyses van de schalen zijn enkelvoudige Anova's uitgevoerd met nationaliteit als tussen proefpersonen factor en respectievelijk Europa, Universiteit Twente en "subgroep identiteit" als binnen proefpersonen maat. Stereotypering, vooroordelen, attitude en de beide prototypicaliteitsschalen fungeerden als afhankelijke variabele. Per Anova werd er steeds één afhankelijke variabele gemeten.

RESULTATEN

Vooronderzoek. Voor het construct waargenomen grootte binnen de UT is er significant effect gevonden $F(1,15) = 4.666$ $p = 0.047$. Nederlanders beoordeelden zichzelf als groter in aantal ten opzichte van Duitse studenten ($M = 1.2$, $SD: 2.2$). Duitse studenten daarentegen beoordeelden zichzelf als kleiner in aantal ten opzichte van Nederlandse studenten ($M = -3.2$, $SD: 1.57$).

Er is geen significant effect gevonden voor de schaal waargenomen grootte binnen Europa $F(1,15) = 1.056$ $p = 0.320$, (Zie tabel 2 voor gemiddelden en standaarddeviaties).

Tabel 2.

Gemiddelden en Standaarddeviaties Waargenomen Aantal Binnen de Universiteit Twente.

Nationaliteit	M	SD
Nederlands	1.2	2.20
Duits	-3.1	1.57

Note: M = Gemiddelde SD= Standaarddeviatie

Manipulatiecheck. Om de saillante identiteit van de proefpersonen te meten zijn er drie enkelvoudige Anova's uitgevoerd over de manipulatiecheck met nationaliteit als tussen proefpersonen factor en respectievelijk de condities Europa, Universiteit Twente en subgroep als binnen proefpersonen maat. De schalen identificatie met een "overkoepelende identiteit", een "subgroep identiteit" of een "duale identiteit" fungeerden als afhankelijke variabele. Per Anova werd steeds één afhankelijke variabele getest.

De schaal "overkoepelende identiteit" toonde een significant hoofdeffect voor "nationaliteit", $F(2,104)=16.47$ $p = .000$. Hieruit blijkt dat Duitsers zich significant hoger identificeerden met de "overkoepelende identiteit" ($M = 4.5$, $SD = 1.32$), dan Nederlanders dat deden ($M = 3.5$, $SD = 1.33$). Er is geen hoofdeffect gevonden voor conditie, $F(2,104)=1.151$ $p = .320$. Ook is er geen significant interactie effect gevonden, $F(2,110)=1.612$ $p = .204$, (Zie tabel 3 voor gemiddelden en standaarddeviaties).

Tabel 3.

Gemiddelden en Standaarddeviaties Overkoepelende Identiteit

Nationaliteit	M	SD
Nederlands	3,5	1,35
Duits	4,5	1,32

Voor de schaal "subgroep identiteit" is er geen significant hoofdeffect gevonden voor

INTERACTIE TUSSEN GROEPEN

nationaliteit, $F(2,104)=1.815$ $p=.181$. Ook is er geen significant hoofdeffect gevonden voor conditie, $F(2,104)=.124$ $p=.884$. Daarnaast is er geen significant interactie effect gevonden, $F(2,104)=2.382$ $p=.097$. Wel is er wat betreft het interactie effect sprake van een trend, dit betekent er sprake is van een wisselwerking tussen beide variabelen. Zowel nationaliteit als de conditie hebben effect op de mate waarin deelnemers zich identificeren met de subgroepidentiteit. Nederlandse studenten in de EU conditie identificeerden zich gemiddeld het meest met de “subgroep identiteit” ($M = 4.6$, $SD = 1.16$), Duitse studenten in de EU conditie gemiddeld het minste ($M = 3.8$, $SD = 1.12$), (Zie tabel 4 voor gemiddelden en standaarddeviaties).

Tabel 4.

Gemiddelden en Standaarddeviaties “subgroep identiteit”

Nationaliteit	Saillante identiteit							
	EU		UT		Sub		Totaal	
	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
Nederlands	4.6	1.16	4.2	0.71	4.0	0.87	4.3	1.00
Duits	3.8	1.12	3.9	1.32	4.2	1.10	4.0	1.18
Totaal	4.2	1.20	4.1	1.04	4.1	1.00	4.1	1.10

Voor de schaal “duale identiteit” is er geen significant hoofdeffect gevonden voor nationaliteit, $F(1,104)=.009$ $p=.925$. Ook is er geen significant hoofdeffect gevonden voor identiteit, $F(2,104)=1.243$ $p=.293$. Daarnaast is er geen significant interactie effect gevonden, $F(2,104)=.638$ $p=.530$.

Samenvattend identificeerden Duitsers zichzelf significant hoger met de “overkoepelende identiteit” dan dat Nederlanders dat deden. Bij de “subgroep identiteit” was er sprake van een interactie effect, dit betekent dat zowel nationaliteit als conditie een rol spelen in de mate waarin studenten zich identificeren met de “subgroep identiteit”. Een “duale identiteit” gaf geen significante verschillen.

De intergroepsattituden tussen beide groepen zijn gemeten aan de hand van de constructen stereotypering, vooroordelen en attitude (*Hypothese 2 en 3a*).

Stereotypering. Voor de analyse van de schaal is een enkelvoudige Anova uitgevoerd met nationaliteit als tussen proefpersonen factor en respectievelijk Europa, Universiteit Twente en subgroep als binnen proefpersonen maat. Stereotypering fungeerde als afhankelijke variabele.

Er is een significant hoofdeffect gevonden voor nationaliteit, $F(1,110)=21.381$ $p=.000$. Nederlanders vertoonden gemiddeld gezien een aanzienlijk hogere score ($M = 0.8$, $SD = 1.33$) dan Duitse studenten wat betreft stereotypering ($M = -0.2$, $SD = 1.00$). Dit betekent dat Nederlanders

INTERACTIE TUSSEN GROEPEN

stereotypering vertoonden ten opzichte van Duitsers, Duitsers vertoonden daarentegen minder stereotypering ten opzichte van Nederlanders aangezien zij gemiddeld een negatieve score hadden. Er is een significant verschil gevonden voor het hoofdeffect conditie, $F(2,110)=3.866$ $p=.024$. Studenten in de subgroep conditie scoorden significant hoger op stereotypering ($M = .8$, $SD = 1.30$) dan studenten in de EU en UT conditie. Studenten in de EU conditie vertoonden minder stereotypering ($M=.1$, $SD=1.27$) dan studenten in de UT conditie ($M = .1$, $SD = 1.17$) al is dit maar een klein verschil. Er is geen interactie effect gevonden tussen beide condities, $F(2,110)=.074$ $p=.929$ (Zie tabel 5. voor gemiddelden en standaarddeviaties).

Tabel 5.

Gemiddelden en Standaarddeviaties Stereotypering

Nationaliteit	Saillante identiteit							
	EU		UT		Sub		Totaal	
	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
Nederlands	0.6	1.26	0.6	1.22	1.3	1.40	0.8	1.33
Duits	-0.3	1.15	-4.0	0.87	0.2	1.00	-0.2	1.00
Totaal	0.1	1.27	0.1	1.17	0.8	1.30	0.3	1.28

Beeldvorming. Voor de analyse van de schaal is een enkelvoudige Anova uitgevoerd met nationaliteit als tussen proefpersonen factor en respectievelijk Europa, Universiteit Twente en subconditie als binnen proefpersonen maat, De schaal “vooroordelen” fungeerde als afhankelijke variabele.

Voor de schaal beeldvorming is een significant hoofdeffect gevonden voor nationaliteit, $F(1,109) = 12.464$, $p = .001$. Nederlandse studenten zagen gemiddeld gezien geen verschillen tussen hun *ingroup* en *outgroup* wat betreft beeldvorming ($M = 0.0$; $SD = 1.19$). Duitse studenten waardeerden daarentegen hun *ingroup* positiever als hun *outgroup* ($M = 0.9$; $SD = 1.41$). Er is geen significant hoofdeffect gevonden voor conditie, $F(2,109)=.261$ $p=.771$. Ook is er geen significant interactie effect tussen beide condities $F(2,109)=.213$ $p=.808$, (Zie tabel 6. voor gemiddelden en standaarddeviaties).

Tabel 6.

Gemiddelden en Standaarddeviaties Beeldvorming

Nationaliteit	M	SD
Nederlands	0.0	1.41
Duits	0.9	1.19

INTERACTIE TUSSEN GROEPEN

Vooroordelen. Voor de analyse van de schaal is een enkelvoudige Anova uitgevoerd met nationaliteit als tussen proefpersonen factor en respectievelijk Europa, Universiteit Twente en subconditie als binnen proefpersonen maat. De schaal “vooroordelen” fungeerde als afhankelijke variabele, (Zie tabel 7. voor gemiddelden en standaarddeviaties).

Tabel 7.

Gemiddelden en Standaarddeviaties Beeldvorming

Nationaliteit	M	SD
Nederlands	1.18	1.15
Duits	-0.3	0.78

Voor de schaal attitude is er een significant hoofdeffect gevonden voor nationaliteit $F(1,109) = 59.581$ $p = 0.000$. Duitse studenten gaven aan minder vooroordelen te hebben ten opzichte van Nederlanders ($M = -.3$; $SD = .78$). Nederlandse studenten daarentegen hadden juist meer vooroordelen ten opzichte van Duitse studenten ($M = 1.2$; $SD = 1.15$). Er is geen significant hoofdeffect gevonden voor de condities, $F(2,109) = .798$ $p = .453$. Ook is er geen significant interactie effect gevonden, $F(2,109) = .370$ $p = .692$.

Samenvattend: vooroordelen, stereotypering en attitude. De resultaten laten zien dat Nederlandse studenten negatieve intergroepsattituden hebben ten opzichte van Duitse studenten, Nederlandse studenten vertonen significant meer stereotypering en hebben meer vooroordelen ten opzichte van Duitse studenten dan dat zij dat ten opzichte van Nederlandse studenten hebben. Duitse studenten gemiddeld gezien een positiever beeldvorming ten opzichte van Duitse studenten vergeleken met Nederlandse studenten. Daarnaast is er bij de schaal stereotypering een significant hoofdeffect voor conditie, studenten in de subconditie vertoonden meer stereotypering dan dat studenten in de UT of EU conditie dat deden. Voor de schaal vooroordelen is een significant hoofdeffect gevonden voor nationaliteit. Nederlandse studenten zagen gemiddeld gezien geen verschillen tussen hun *ingroup* en *outgroup* wat betreft stereotypering. Duitse studenten waardeerden daarentegen hun *ingroup* positiever als hun *outgroup*. Voor de schaal attitude is er een significant hoofdeffect gevonden voor nationaliteit. Duitse studenten gaven aan minder vooroordelen te hebben ten opzichte van Nederlandse studenten. Nederlandse studenten daarentegen hadden juist meer vooroordelen ten opzichte van Duitse studenten.

Prototypicaliteit. Het construct prototypicaliteit is gemeten aan de hand van twee verschillende prototypicaliteitsschalen (*Hypothese 3b*), prototypicaliteit naar aanleiding van een vragenstel en prototypicaliteit op basis van de venndiagrammen. Voor de analyse van de schalen zijn twee enkelvoudige Anova's uitgevoerd met nationaliteit als tussen proefpersonenfactor en respectievelijk Europa, Universiteit Twente en subconditie als binnen proefpersonen maat.

INTERACTIE TUSSEN GROEPEN

Prototypicaliteit fungeerde als afhankelijke, hier is op twee manieren een Anova voor berekend, prototypicaliteit op Europees niveau en prototypicaliteit op universiteit niveau. Per Anova werd steeds één afhankelijke variabele getest.

Prototypicaliteit, vragenset. Voor de schaal prototypicaliteit op UT niveau is er een significant hoofdeffect gevonden voor nationaliteit, $F(1,110) = 81.555$ $p = .000$. Duitse studenten vertoonden geen prototypicaliteit ($M = -1.6$, $SD = 1.50$), Nederlandse studenten daarentegen vertoonden wel prototypicaliteit ($M = 1.2$, $SD = 1.8$). Voor het hoofdeffect conditie is er geen significant effect gevonden, $F(2,110) = 1.194$ $p = .307$. Er is een significant interactie effect gevonden, $F(2,110) = 5.183$ $p = .007$. Duitse studenten in de subconditie vertoonden gemiddeld het minste prototypicaliteit dan studenten in de EU en UT conditie. Duitse studenten in de UT conditie vertoonden gemiddeld gezien het meeste prototypicaliteit, wel bleven hun gemiddelde bleef negatief. Nederlandse studenten in de Subconditie vertoonden gemiddeld gezien het meeste prototypicaliteit ten opzichte van studenten in de EU en UT conditie. Nederlandse studenten in de UT conditie vertoonden het minste prototypicaliteit, al hun gemiddelden bleven positief, (Zie tabel 8. voor gemiddelden en standaarddeviaties).

Tabel 8.

Gemiddelden en Standaarddeviaties Prototypicaliteit vragenset Universiteit Twente

Nationaliteit	Saillante identiteit							
	EU		UT		Sub		Totaal	
	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
Nederland	1.3	2.12	0.7	1.52	1.4	1.69	1.2	1.79
Duits	-1.3	1.00	-0.9	1.21	-2.5	1.72	-1.6	1.50
Totaal	0.0	2.08	0.0	1.59	0.0	2.60	-0.2	2.14

Voor de schaal prototypicaliteit op EU niveau zijn er geen significante effecten gevonden. In het hoofdeffect nationaliteit is echter wel een trend gevonden, $F(1,110) = 3.082$ $p = .082$. Dit betekent dat gemiddeld gezien Duitse studenten meer prototypicaliteit vertoonden ($M = 0.2$, $SD = .50$) dan dat Nederlandse studenten dat deden ($M = 0.0$, $SD = .63$). De waarden voor het hoofdeffect conditie waren, $F(2,110) = 1.526$ $p = .222$. Voor het interactie effect $F(2,110) = 2.120$ $p = .125$, (Zie tabel 9. voor gemiddelden en standaarddeviaties).

Tabel 9.

Gemiddelden en Standaarddeviaties Prototypicaliteit EU

Nationaliteit	M	SD
Nederlands	.04	0.63
Duits	0.23	0.50

Samengevat betekent dit dat in de UT conditie Nederlandse studenten significant meer prototypicaliteit vertoonden dan Duitse studenten. In de EU conditie neigden Duitse studenten echter meer prototypicaliteit te vertonen. Het interactie effect in de UT conditie laat zien dat de scores van beide groepen studenten in beide condities dichtbij het nulpunt komen te liggen. Dit betekent dat beide groepen dichtbij het punt komen waar geen prototypicaliteit wordt vertoont. De scores van studenten in de EU- en de subgroep liggen beide verder van dit punt.

Prototypicaliteit, venndiagram. Voor de schaal prototypicaliteit venndiagram op UT niveau is er een significant hoofdeffect gevonden voor nationaliteit, $F(1,110) = 69.364$ $p = .000$. Nederlandse studenten vertoonden prototypicaliteit ($M = 1.0$; $SD = 1.44$), Duitse studenten daarentegen vertoonden geen prototypicaliteit ($M = -1.2$; $SD = 1.25$). Er is geen significant hoofdeffect gevonden voor de conditie, $F(2,110) = .428$ $p = .653$. Daarnaast is er geen significant interactie effect gevonden, $F(2,110) = 1.690$ $p = .198$.

Tabel 10.

Gemiddelden en Standaarddeviaties Prototypicaliteit Venndiagram UT

Nationaliteit	M	SD
Nederlands	0.95	1.44
Duits	-1.17	1.25

Voor de schaal prototypicaliteit venndiagram op EU niveau is er geen significant verschil gevonden voor nationaliteit, $F(1,107) = .518$ $p = .473$. Ook is er geen significant hoofdeffect gevonden voor conditie, $F(2,107) = 1.757$ $p = .177$. Daarnaast is er geen significant interactie effect gevonden, $F(3,107) = .078$ $p = .078$, wel is er een lichte interactie trend te zien. De resultaten laten zien dat Duitse studenten in de Subgroep conditie gemiddeld meer prototypicaliteit vertonen dan studenten in de EU of UT conditie. Duitse studenten in de UT conditie vertonen gemiddeld het minder prototypicaliteit dan studenten in de EU en UT conditie. Nederlandse studenten vertonen in de Europese conditie gemiddeld het minste prototypicaliteit ten opzichte van studenten in de UT en

INTERACTIE TUSSEN GROEPEN

subgroep conditie. Studenten in de UT conditie vertonen het meer prototypicaliteit, (zie tabel 11. voor gemiddelden en standaardafwijkingen).

Tabel 11.

Gemiddelden en Standaarddeviaties Prototypicaliteit Venndiagram EU

Nationaliteit	Saillante identiteit							
	EU		UT		Sub		Totaal	
	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
Nederland	-0.3	0.67	0.6	0.92	0.3	1.55	0.2	1.18
Duits	3.8	1.12	3.9	1.32	4.2	1.10	4.0	1.18
Totaal	0.0	0.67	0.4	0.92	0.4	1.27	0.3	1.00

Samenvattend prototypicaliteit. Samengevat betekent dit dat op beide schalen Nederlandse studenten in de “UT conditie” meer prototypicaliteit vertoonden dan Duitse studenten in de “UT conditie”. Daarnaast is er een significant interactie effect gevonden voor studenten in de “UT conditie”. Hieruit blijkt dat de mate van prototypicaliteit naast nationaliteit ook afhangt van de nationaliteit samen genomen met de conditie waarin een persoon zit. Wat betreft prototypicaliteit in de “EU conditie” is er een interactie trend gevonden. Studenten in de subgroep vertonen gemiddeld meer stereotypering dan studenten in de “UT” en “EU conditie”.

DISCUSSIE

Dit onderzoek richt zich op de verklaring van de schijnbare tegenstrijdigheid van het Common Ingroup Identity Model (CIIM) en het Ingroup Projection Model (IPM), om zo een evenwicht in de literatuur te creëren. Dit onderzoek is toegepast op de situatie van de Universiteit Twente. Duitse en Nederlandse studenten studeren gezamenlijk op de universiteit, maar zien zichzelf en elkaar veelal als twee onafhankelijke groepen, hierdoor is er weinig contact tussen deze beide groepen. De uitkomsten van het onderzoek kunnen worden gebruikt om beter inzicht te krijgen in de processen die een rol spelen bij groepsspanningen wanneer er sprake is van een “duale identiteit”, om zo een handvat te zijn voor concrete interventies op dit gebied. Dit zal de groepsinteractie tussen beide groeperingen op de universiteit ten goede kunnen komen en resulteren in een betere omgang tussen beide groepen.

De tegenstrijdigheid van beide theorieën kan als volgt worden geformuleerd: het Common Ingroup Identity Model (CIIM) stelt dat de bias ten opzichte van een andere groep kan worden gereduceerd door individuen zich te laten identificeren met een overkoepelende groep (Dovidio et al., 2007). Het Ingroup Projection Model (IPM) stelt, in tegenstelling tot het CIIM, dat de nadruk leggen op een “overkoepelende identiteit” juist bias creëert (Wenzel et al., 2007). In verschillende onderzoeken wordt verondersteld dat er een grotere kans is op group projection wanneer de gezamenlijke “overkoepelende identiteit” relevanter is aan de dimensie van de “subgroep identiteit”. Wanneer de “overkoepelende identiteit” op een andere dimensie ligt zal dit juist leiden tot een positievere attitude tussen groepen (CIIM), omdat de identiteit minder dicht bij de subgroep staat (Dovidio et al., 2007; Gaertner et al., n.d.). In de situatie van de Universiteit Twente zou dat betekenen dat de “subgroep identiteit” in beide gevallen de Duitse of de Nederlandse nationaliteit betreft. Een “overkoepelende identiteit” die minder relevant is aan de “subgroep identiteit” is de identiteit “student aan de Universiteit Twente”. Inwoner van Europa is voor deze studenten een “overkoepelende identiteit” die wel relevant is aan hun “subgroep identiteit”. De volgende hypothesen zijn daaruit geformuleerd.

Hypothese 1. Een duale identiteit waarbij de focus gelegd wordt op zowel de subgroep (Nederlandse versus Duitse studenten) als een specifieke gedeelde identiteit (Universiteit Twente), zal leiden tot positievere intergroepsattituden.

Hypothese 2a. Een duale identiteit waarbij de focus wordt gelegd op zowel de subgroep (Nederlandse versus Duitse studenten) als een omvattende gedeelde identiteit (Europa), zal leiden tot negatievere intergroepsattituden.

Hypothese 2b. Een duale identiteit waarbij de focus wordt gelegd op zowel de subgroep (Nederlandse versus Duitse studenten) als een omvattende gedeelde identiteit (Europa), zal leiden tot

meer ingroup projectie.

Naast de hypothesen is door middel van een vooronderzoek bepaald welke nationaliteit tot de meerderheidsgroep behoort, en welke tot de minderheidsgroep behoort. Resultaten laten zien dat Nederlandse studenten op de universiteit als meerderheidsgroep worden gezien, Duitse studenten worden als minderheidsgroep gezien.

Intergroupsattituden. Nederlandse studenten vertonen in het onderzoek meer stereotypering ten opzichte van hun *outgroup*. Duitse studenten daarentegen vertonen minder stereotypering ten opzichte van *outgroup*. Dit betekent dat Nederlandse studenten hun *ingroup* positiever evalueren dan hun *outgroup*, bij Duitse studenten is dit gegeven juist omgekeerd. Het zelfde effect is te zien bij het construct vooroordelen. Nederlandse studenten hebben significant meer vooroordelen ten opzichte van hun *outgroup*. Duitse studenten hebben minder vooroordelen ten opzichte van hun *outgroup* vergeleken met hun *ingroup*. Deze effecten stroken met de gegevens uit het vooronderzoek. Nederlandse studenten zijn de meerderheidsgroep op de universiteit, de resultaten op de schaal prototypicaliteit verantwoorden waarom het lidmaatschap van de meerderheidsgroep in dit geval tot meer bias leidt. Studenten vertonen op het niveau van de universiteit meer prototypicaliteit, dit resulteert in meer negatievere intergroepsbiassen (Wenzel et al., 2007).

Opvallend is het effect ten opzichte van beeldvorming. Duitse studenten hebben een positiever beeld ten opzichte van hun *ingroup* vergeleken met hun *outgroup*. Bij Nederlandse studenten is er geen verschil tussen *ingroup* en *outgroup*. Nederlandse studenten vertonen in sterke mate stereotypering en vooroordelen ten opzichte Duitse studenten. Dit maakt dat Duitse studenten zich niet meer kunnen identificeren met UT identiteit waardoor zij zich sterker gaan focussen op hun "subgroep identiteit" en in sterkere mate een positieve beeldvorming gaan vertonen ten opzichte van hun eigen groep. Nederlandse studenten zijn in de meerderheidspositie en blijven dus neutraal.

Daarnaast is er een hoofdeffect gevonden voor conditie. Studenten in de subgroep conditie vertonen significant meer stereotypering dan studenten in de EU en de UT conditie. Dit betekent dat het saillant maken van een duale identiteit bias intergroepsattituden reduceert. Een voorwaarde voor het empirisch vaststellen van het effect is dat de manipulaties naar verwachting werken.

Prototypicaliteit. De vragenset en de venndiagrammen over prototypicaliteit op de universiteit geven nagenoeg dezelfde resultaten weer. Nederlandse studenten vertonen meer prototypicaliteit ten opzichte van hun *outgroup* dan van hun *ingroup*. Duitse studenten vertonen minder prototypicaliteit ten opzichte van hun *outgroup* dan van hun *ingroup*. In beide constructen liggen de gemiddelden meer dan 2 punten uit elkaar, Nederlandse studenten hebben een positieve score, Duitse studenten een negatieve score. Ook deze resultaten komen overeen met de resultaten uit het vooronderzoek. Nederlandse studenten zijn de meerderheidsgroep op de universiteit en zien

INTERACTIE TUSSEN GROEPEN

zich daarom als prototypisch voor de Universiteit Twente (Dovidio et al., 2007). Duitse studenten zijn de minderheidsgroep, doordat Nederlandse studenten beslag leggen op overkoepelende identiteit, Universiteit Twente, is het voor hen lastig om zich nog met deze identiteit te identificeren (Wenzel et al., 2007). Dat resulteert er in dat zij zich minder prototypisch zien voor de identiteit "Universiteit Twente" en zich meer gaan concentreren op hun "subgroep identiteit". Daarnaast is er voor de vragenset prototypicaliteit aan de Universiteit Twente een interactie effect te zien. Te zien is dat voor Nederlandse studenten de focus op een duale identiteit inderdaad zorgt voor een reductie van de prototypicaliteit. En dat dit effect het sterkst is bij Nederlandse studenten in de UT conditie. Voor Duitse studenten is dit effect juist omgekeerd, hier zorgt een duale identiteit juist voor dat Duitse studenten zichzelf prototypische gaan vinden voor de UT identiteit. Bij Nederlandse studenten gaat het om positieve scores, bij Duitse studenten om negatieve scores. Dit betekent dat de focus op een duale identiteit het verschil in prototypicaliteit tussen beide condities reduceert en daarmee ook de intergroepsattituden. Dit effect komt overeen met het gevonden hoofdeffect voor conditie ten opzichte van stereotypering. In lijn met de gevonden theorie is dit effect het sterkst wanneer de duale identiteit gericht is op een identiteit die verder weg van de subgroep staat, in dit geval Universiteit Twente.

Voor prototypicaliteit in Europa is bij de vragenset een trend te zien wat betreft het hoofdeffect nationaliteit. Nederlandse studenten scoorden hier gemiddeld hoger dan Duitse studenten. Dit is opvallend omdat Duitse studenten in Europa qua aantal sterk in de meerderheid zijn, daarnaast heeft Duitsland een sterk aandeel in de Europese politiek. Dit zou moeten resulteren in het feit dat Duitsers qua macht en status in Europese de unie de meerderheid uitmaken. Een mogelijke reden voor het gevonden resultaat zou kunnen zijn dat Duitse studenten worden beïnvloed door de minderheidssituatie waarin zij zich bevinden ten opzichte van de Nederlandse studenten op de universiteit.

Voor prototypicaliteit Europa venndiagram is er een lichte interactie trend te zien. In de EU conditie scoorden Duitse studenten hoger op prototypicaliteit, Nederlandse studenten lager. Dit zou de vermoedens bevestigen dat Duitse studenten op de universiteit beïnvloed worden door de minderheidssituatie waarin zij zich bevinden ten opzichte van de Nederlandse studenten. En daardoor aangeven dat zij in de minderheid zijn in Europa. Hierbij moet de kanttekening worden geplaatst dat het gaat om een trend en niet een significant effect. Wel is het in volgend onderzoek zeker aan te bevelen om dit gegeven nader te onderzoeken.

Naar aanleiding van dit onderzoek kan worden geconcludeerd dat Nederlandse studenten de meerderheidsgroep zijn op de Universiteit Twente en zich hier ook naar gedragen. Zij hebben significant meer stereotypering en vooroordelen ten opzichte van Duitse studenten. Daarnaast vinden Nederlandse studenten zichzelf prototypischer voor de identiteit "Student aan de Universiteit

Twente". Duitse studenten zijn duidelijk de minderheidsgroep op de universiteit zij vertonen geen stereotypering en hebben geen vooroordelen ten opzichte van Nederlandse studenten. Daarnaast zien zij zichzelf niet als protoypisch voor de "UT identiteit", dit is een logisch effect omdat de meerderheidsgroep in deze situatie de overkoepelende identiteit duidelijk claimt. Hierdoor kunnen Duitse studenten zich automatisch minder goed identificeren met de identiteit en zullen zij zich meer gaan focussen op hun eigen subgroep. Dit heeft tot gevolg dat Duitse studenten een positievere beeldvorming vertonen ten opzichte van hun eigen groep. Het hoofdeffect voor conditie bij het construct stereotypering laat zien dat de focus op een duale identiteit stereotypering reduceert. Dit komt overeen met de theorie met het Common Ingroup Identity Model (Dovidio et al., 2007).

Limitaties en theoretische aanbevelingen. In volgend onderzoek zal er eerst een uitgebreider vooronderzoek moeten worden gedaan naar de status- en machtsverhoudingen tussen Duitse en Nederlandse studenten op de universiteit. Op deze manier kunnen de verhoudingen ten opzichte van de meerderheids- en minderheidsgroepen beter in kaart gebracht worden. Hierbij moet vooral de nadruk liggen op de status- en machtsverhoudingen tussen Duitse en Nederlandse studenten, aangezien deze niet in het vooronderzoek zijn meegenomen. Belangrijk is dat de verhoudingen zowel op het niveau van de Universiteit als op Europees niveau wordt gemeten. De Europese gegevens zijn met name interessant om het effect van beeldvorming waarbij Duitsers significant hoger scoorden dan Nederlanders nader te onderzoeken.

Wat betreft de manipulaties is het belangrijk dat de identiteiten hier ook daadwerkelijk saillant worden gemaakt. Door deze eerst te testen via een pilottest kan er een werkende manipulatie voor studenten op de universiteit worden gecreëerd. Wanneer de manipulatie in volgend onderzoek de juiste identiteit bij studenten saillant kan maken, kan er met behulp van de vragenlijst systematisch onderzoek worden gedaan naar het level waarop een identiteit zich moet bevinden in verhouding tot het CIIM en het IPM. Een aanbevolen aanpassing in de manipulatie is dat studenten de test in een gecontroleerde testomgeving maken. Op deze manier kunnen zij niet afgeleid raken tijdens de manipulatie. Ook moet er worden gekeken of het taalniveau van Duitse studenten hoog genoeg is om de test in het Nederlands te maken, snappen zij alle vragen of moet de test worden vertaald naar het Duits zodat zij hem beter begrijpen.

Wat betreft de vragenlijst moeten de items voor beeldvorming worden uitgebreid. Op deze manier kan er nog beter worden getest of de aanname: Duitse studenten zich door het gedrag van Nederlandse studenten meer gaan focussen op hun "subgroep identiteit", een juiste is. Doordat prototypicaliteit op twee manier is gemeten, heeft het ontbreken van de items representativiteit weinig invloed gehad op de test. Er wordt aangeraden deze in volgend onderzoek wel mee te nemen om zo nog een vollediger beeld te krijgen wat betreft prototypicaliteit. Wanneer er in volgend onderzoek wederom uitspraken worden gedaan over de gehele populatie van de universiteit is het

INTERACTIE TUSSEN GROEPEN

belangrijk dat de steekproef representatief is voor deze populatie. Het is belangrijk dat er meer studenten van verschillende studies worden meegenomen in het onderzoek. In de meest ideale situatie zouden er van iedere studie een percentage van het totale aantal studenten in die studie gevraagd worden. Deze studenten zouden relatief gezien een representatie moeten zijn van de verdeling van studenten voor die studie. Op de manier zou er in het onderzoek ook nog gekeken kunnen worden naar de verschillen tussen technische en niet technische studies. Of naar de verschillen tussen studies met een hoog percentage Duitse studenten ten opzichte van studies met een laag percentage.

Praktische aanbevelingen. Naast de theoretische inslag van dit onderzoek is er ook gekeken of de resultaten kunnen bijdragen aan praktische aanbevelingen om intergroepsbiassen op de Universiteit Twente te kunnen reduceren. Op de universiteit wordt de Nederlandse identiteit als prototypisch gezien voor een student aan de Universiteit Twente. Wat betreft Duitse studenten is er op dit level maar weinig ruimte om hun Duitse identiteit te uiten. Kortom Duitse studenten mogen Duits zijn maar moeten dat niet teveel benadrukken, daarnaast moeten zij zich zoveel mogelijk aanpassen aan de UT en daarmee de Nederlandse identiteit. Op deze manier is voor Duitse studenten geen sprake van integratie maar assimilatie (Berry, 2005). De universiteit is in staat om hier verandering in aan te brengen, het is haar verantwoordelijkheid om actief de nadruk te leggen op een duale identiteit. De Duitse identiteit is gezamenlijk met de Nederlandse identiteit onderdeel is van de identiteit "student aan de Universiteit Twente". Beide nationaliteiten zijn vertegenwoordigd en het wordt gestimuleerd dat studenten zowel hun "subgroep identiteit" als hun universitaire identiteit behouden en hier trots mogen zijn. Pas wanneer de universiteit hier initiatief in gaat nemen en dit actief uitdraagt zullen Duitse studenten ook het gevoel hebben dat zij onderdeel van de UT identiteit uitmaken waardoor bias tussen beide groepen gereduceerd kan worden.

Referenties

- Berry, J. W. (2005). Acculturation: Living successfully in two cultures. *International Journal of Intercultural Relations*, 29(6), 697–712. doi:10.1016/j.ijintrel.2005.07.013
- Brewer, M. B. (1991). On the social self: On being the same and different at the same time. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 17, 475 – 482.
- Crisp, R. J., Stone, C. H., & Hall, N. R. (2006a). Recategorisation and identification: Predicting and preventing threats from common ingroups. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 32, 230 – 243.
- Deira, S (2011). Kabinet vreest massale toestroom Duitse studenten. *Elsevier*, 1. Verkregen op 28 december, 2012 via << <http://www.elsevier.nl/Politiek/nieuws/2011/12/Kabinet-vreest-massale-toestroom-Duitse-studenten-ELSEVIER326235W/>>>.
- Dovidio, J. F., Gaertner, S. L., & Saguy, T. (2007). Another view of “we”: Majority and minority group perspectives on a common ingroup identity. *European Review of Social Psychology*, 18(1), 296–330. doi:10.1080/10463280701726132
- Glasford, D., & Dovidio, J. F. (2011). E Pluribus Unum: Dual identity and minority group members' motivation to engage in contact, as Well as social change. *Journal of Experimental Social Psychology*.
- Fiske, S. T., Cuddy, A. J. C., Glick, P., & Xu, J. (2002). A model of (often mixed) stereotype content: Competence and warmth respectively follow from perceived status and competition. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82(6), 878–902. doi:10.1037//0022-3514.82.6.878
- Gaertner, S. L., & Dovidio, J. F. (2000). Reducing intergroup bias: The common ingroup identity model. Philadelphia, PA: *The Psychology Press*.
- Gaertner, S. L., Dovidio, J. F., Phyllis, A., Bachman, B. A., & Rust, M. C. (1994). European Review of Social Psychology The Common Ingroup Identity Model : Recategorization and the Reduction of Intergroup Bias, (November 2012), 37–41.
- Robbins, J. M., & Krueger, J. I. (2005). Social projection to ingroups and outgroups: A review and meta-analysis. *Personality and Social Psychology Review*, 9, 32 – 47.
- Simon, B., & Brown, R. (1987). Perceived intragroup homogeneity in minority – majority contexts. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53, 703 – 711.
- Schubert, T. W., & Otten, S. (2002). Overlap of Self, Ingroup, and Outgroup: Pictorial Measures of Self-Categorization. *Self and Identity*, 1(4), 353–376. doi:10.1080/152988602760328012
- Tajfel, H., & Turner, J. C. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. In W. G. Austin, & S. Worchel (Eds.), *The social psychology of intergroup relations* (pp. 33–48). Monterey, CA: Brooks/Cole.

INTERACTIE TUSSEN GROEPEN

- Turner, J. C. (1987). A self-categorization theory. In J. C. Turner, M. Hogg, P. J. Oakes, S. D. Reicher, & M. S. Wetherell (Eds.), *Rediscovering the social group*. A self-categorization theory (pp. 42–67). Oxford: Basil Blackwell.
- Ufkes, E. G., Otten, S., Van Der Zee, K. I., Giebels, E., & Dovidio, J. F. (2012). Urban district identity as a common ingroup identity: The different role of ingroup prototypicality for minority and majority groups. *European Journal of Social Psychology*, 42(6), 706–716. doi:10.1002/ejsp.1888
- Waldzus, S., & Mummendey, A. (2003). Inclusion in a superordinate category, in-group prototypicality, and attitudes toward out-groups. *Journal of Experimental Social Psychology*, 39, 31–47. DOI: 10.1016/j.jesp.2003.09.003
- Weber, U., Mummendey, A., & Waldzus, S. (2002). Perceived legitimacy of intergroup status differences: Its prediction by relative ingroup prototypicality. *European Journal of Social Psychology*, 32, 449–470.
- Wenzel, S., Mummendey, A., Weber, U., & Waldzus, S. (2003). The ingroup as pars pro toto: Projection from the ingroup onto the inclusive category as a precursor to social discrimination. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 29, 461–473. DOI: 10.1177/0146167202250913
- Wenzel, M., Mummendey, A., & Waldzus, S. (2007). Superordinate identities and intergroup conflict: The ingroup projection model. *European Review of Social Psychology*, 18(1), 331–372. doi:10.1080/10463280701728302

Bijlage 1a.

Manipulatie Duale Identiteit Universiteit Twente

Een gezamenlijke identiteit verbindt!

ENSCHEDÉ – Op de Universiteit Twente leven verschillende nationaliteiten naast elkaar. Ervaring laat blijken dat dit tot negatieve gevolgen kan leiden, maar onderzoek heeft de oplossing gevonden!

Uit recentelijk onderzoek is namelijk gebleken dat wanneer groepen zowel waarde hechten aan hun eigen identiteit als aan hun gezamenlijke identiteit, dat dit voor een gemeenschappelijk gevoel zorgt. Een duale identiteit waarbij studenten zich bewust zijn van zowel hun unieke Nationale identiteit, als wel van het feit dat ze allemaal student aan de universiteit Twente zijn is wellicht dé oplossing voor de slechte verhoudingen binnen de Universiteit Twente!

Dat er diversiteit op de Universiteit is, is wel duidelijk. In het totaal stonden er op 1 oktober 2012 9.347 studenten ingeschreven. 81% hiervan heeft de Nederlandse nationaliteit, 15% is Duits, 1,6% komt uit een ander EU land en 2,5% komt uit een land van buiten de EU. Bij sommige studies zijn de verhoudingen extremer verdeeld. Zo is bij psychologie maar liefst 53% van alle studenten Duits. In de eerste 2 jaar van de studie ligt dit percentage zelfs nog vele malen hoger. Juist door deze diversiteit wordt het steeds belangrijker dat de verschillende groepen goed met elkaar overweg kunnen.

Een quote uit het studenten tevredenheidsonderzoek van 2012 bij de opleiding psychologie weerspiegelt het probleem. Op de vraag wat de negatieve punten zijn van de opleiding antwoordt een student: *“De slechte verhoudingen tussen Duitse en Nederlandse studenten.”*

De oplossing op dit probleem is relatief simpel, aldus Yale professor John Dovidio, leider van het onderzoek. Namelijk het benadrukken van een duale identiteit. Dit betekent dat studenten zich bewust moeten worden van de verschillende identiteiten die zij hebben hier op de universiteit. Zo zijn zij zowel lid van hun eigen groep (nationaliteit), als lid van een gezamenlijke groep (Universiteit Twente). Het kan de gezamenlijke omgang en de sfeer tussen studenten bevorderen wanneer zij zich bewust van hun verbondenheid. En het is dan ook van essentieel belang dat studenten op de universiteit zich bewust worden van hun duale identiteit. Niet alleen studenten maar ook de universiteit in zijn geheel zal hier beter van worden.

Tijdens de jaarlijkse conferentie van “the *International Association for Conflict Management*” is het paper van Dovidio en zijn collega's met enthousiasme ontvangen. “Al deze studenten hebben hun eigen tradities en gewoonten terwijl zij ook allemaal de UT-identiteit delen. Zij zijn allemaal leden van hun nationale groep, maar ook UT-student. Aldus Martin Euwema, voorzitter van de onderzoeksorganisatie.

Door: ANP

De volgende uitspraken beschrijven de visie op de vorming van groepsrelaties zoals besproken in het voorgaande stukje tekst. Lees de onderstaande uitspraken en geef aan welke het beste past bij bovenstaande tekst.

INTERACTIE TUSSEN GROEPEN

- Denken in termen van duale identiteit is een goede manier om groepsrelaties te benaderen.
- Denken in termen van een eigen identiteit samen met de gedeelde UT-identiteit is goed voor groepsrelaties.
- Wanneer je de nadruk legt op je eigen nationale identiteit samen met een gedeelde UT-identiteit zal dit het welzijn van alle studenten bevorderen.

Geef naar aanleiding van de voorgaande tekst jouw hoofdreden aan, waarom jij je zou focussen op zowel je eigen etnische identiteit als de gedeelde UT- identiteit.

Bijlage 1b.

Manipulatie “subgroep identiteit”

Een eigen identiteit verbindt!

ENSCHDE – Op de Universiteit Twente leven verschillende nationaliteiten naast elkaar. Ervaring laat blijken dat dit tot negatieve gevolgen kan leiden, maar onderzoek heeft de oplossing gevonden!

Uit recentelijk onderzoek is namelijk gebleken dat wanneer groepen waarde hechten aan hun eigen identiteit, dat voor een betere sfeer zorgt. Een situatie waarbij studenten zich bewust zijn van hun unieke Nationale identiteit is wellicht dé oplossing voor de slechte verhoudingen binnen de Universiteit Twente!

Dat er diversiteit op de Universiteit is, is wel duidelijk. In het totaal stonden er op 1 oktober 2012 9.347 studenten ingeschreven. 81% hiervan heeft de Nederlandse nationaliteit, 15% is Duits, 1,6% komt uit een ander EU land en 2,5% komt uit een land van buiten de EU. Bij sommige studies zijn de verhoudingen extremer verdeeld. Zo is bij psychologie maar liefst 53% van alle studenten Duits. In de eerste 2 jaar van de studie ligt dit percentage zelfs nog vele malen hoger. Juist door deze diversiteit wordt het steeds belangrijker dat de verschillende groepen goed met elkaar overweg kunnen.

Een quote uit het studenten tevredenheidsonderzoek van 2012 bij de opleiding psychologie weer spiegelt het probleem. Op de vraag wat de negatieve punten zijn van de opleiding antwoordt een student: *“De slechte verhoudingen tussen Duitse en Nederlandse studenten.”*

De oplossing op dit probleem is relatief simpel, aldus Yale professor John Dovidio, leider van het onderzoek. Namelijk het benadrukken van je eigen nationale identiteit. Dit betekent dat studenten zich bewust moeten worden van de identiteit die zij hebben hier op de universiteit. Zij zijn lid van hun eigen groep (nationaliteit). Het kan de gezamenlijke omgang en de sfeer tussen studenten bevorderen wanneer zij zich bewust hiervan worden. En het is dan ook van essentieel belang dat studenten op de universiteit zich bewust worden van hun nationale identiteit. Niet alleen studenten maar ook de universiteit in zijn geheel zal hier beter van worden.

Tijdens de jaarlijkse conferentie van “the *International Association for Conflict Management*” is het paper van Dovidio en zijn collega's met enthousiasme ontvangen. “Al deze studenten hebben hun eigen tradities en gewoonten en hebben dus hun eigen nationale identiteit. Zij zijn allemaal leden van hun eigen nationale groep. Aldus Martin Euwema, voorzitter van de onderzoeksorganisatie.

Door: ANP

De volgende uitspraken beschrijven de visie op de vorming van groepsrelaties zoals besproken in het voorgaande stukje tekst. Lees de onderstaande uitspraken en geef aan welke het beste past bij bovenstaande tekst.

- Denken in termen van een eigen identiteit is een goede manier om groepsrelaties te benaderen.
- Denken in termen van een eigen identiteit is goed voor groepsrelaties.

INTERACTIE TUSSEN GROEPEN

- Wanneer je de nadruk legt op je eigen etnische identiteit zal dit het welzijn van alle studenten bevorderen.

Geef naar aanleiding van de voorgaande tekst jouw hoofdreden aan, waarom jij je zou focussen op je eigen identiteit..

Bijlage 1c.

Manipulatie Duale Identiteit Europa

Een gezamenlijke identiteit verbindt!

ENSCHDEDE – Op de Universiteit Twente leven verschillende nationaliteiten naast elkaar. Ervaring laat blijken dat dit tot negatieve gevolgen kan leiden, maar onderzoek heeft de oplossing gevonden!

Uit recentelijk onderzoek is namelijk gebleken dat wanneer groepen zowel waarde hechten aan hun eigen identiteit als aan hun gezamenlijke identiteit, dat dit voor een gemeenschappelijk gevoel zorgt. Een duale identiteit waarbij studenten zich bewust zijn van zowel hun unieke Nationale identiteit, als wel van het feit dat ze allemaal Europeaan zijn is wellicht dé oplossing voor de slechte verhoudingen binnen de Universiteit Twente!

Dat er diversiteit op de Universiteit is, is wel duidelijk. In het totaal stonden er op 1 oktober 2012 9.347 studenten ingeschreven. 81% hiervan heeft de Nederlandse nationaliteit, 15% is Duits, 1,6% komt uit een ander EU land en 2,5% komt uit een land van buiten de EU. Bij sommige studies zijn de verhoudingen extremer verdeeld. Zo is bij psychologie maar liefst 53% van alle studenten Duits. In de eerste 2 jaar van de studie ligt dit percentage zelfs nog vele malen hoger. Juist door deze diversiteit wordt het steeds belangrijker dat de verschillende groepen goed met elkaar overweg kunnen.

Een quote uit het studenten tevredenheidsonderzoek van 2012 bij de opleiding psychologie weer spiegelt het probleem. Op de vraag wat de negatieve punten zijn van de opleiding antwoordt een student: *“De slechte verhoudingen tussen Duitse en Nederlandse studenten.”*

De oplossing op dit probleem is relatief simpel, aldus Yale professor John Dovidio, leider van het onderzoek. Namelijk het benadrukken van een duale identiteit. Dit betekent dat studenten zich bewust moeten worden van de verschillende identiteiten die zij hebben hier op de universiteit. Zo zijn zij zowel lid van hun eigen groep (nationaliteit), als lid van een gezamenlijke groep (Europa). Het kan de gezamenlijke omgang en de sfeer tussen studenten bevorderen wanneer zij zich bewust worden van hun verbondenheid. En het is dan ook van essentieel belang dat studenten op de universiteit zich bewust worden van hun duale identiteit. Niet alleen studenten maar ook de universiteit in zijn geheel zal hier beter van worden.

Tijdens de jaarlijkse conferentie van “the *International Association for Conflict Management*” is het paper van Dovidio en zijn collega's met enthousiasme ontvangen. “Al deze studenten hebben hun eigen tradities en gewoonten terwijl zij ook allemaal de Europese-identiteit delen. Zij zijn allemaal leden van hun nationale groep, maar ook Europeanen. Aldus Martin Euwema, voorzitter van de onderzoeksorganisatie.

Door: ANP

De volgende uitspraken beschrijven de visie op de vorming van groepsrelaties zoals besproken in het voorgaande stukje tekst. Lees de onderstaande uitspraken en geef aan welke het beste past bij bovenstaande tekst.

- Denken in termen van duale identiteit is een goede manier om groepsrelaties te benaderen.

INTERACTIE TUSSEN GROEPEN

- Denken in termen van een eigen identiteit samen met de gedeelde Europese-identiteit is goed voor groepsrelaties.
- Wanneer je de nadruk legt op je eigen nationale identiteit samen met een gedeelde Europese-identiteit zal dit het welzijn van alle studenten bevorderen.

Geef naar aanleiding van de voorgaande tekst jouw hoofdreden aan, waarom jij je zou focussen op zowel je eigen etnische identiteit als de gedeelde Europese-identiteit.

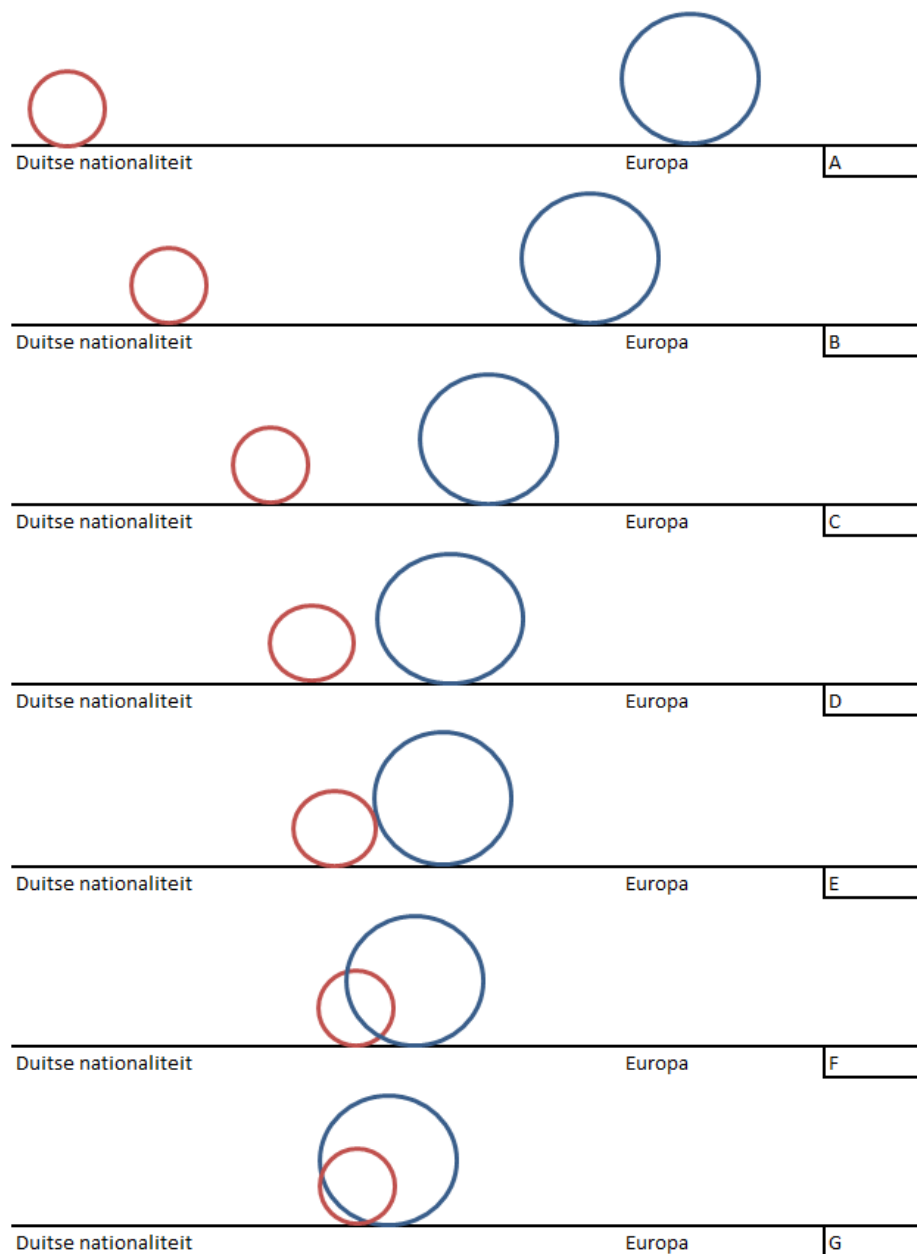

Bijlage 2a

Vennndiagram Duitse Identiteit ten opzichte van de Europese identiteit

Welke van de zeven mogelijkheden geeft het beste weer hoe jij de Duitse nationaliteit ten opzichte van de Europa vindt staan.

Omcirkel de letter van het antwoord dat jij het meest van toepassing vindt voor de situatie in Europa

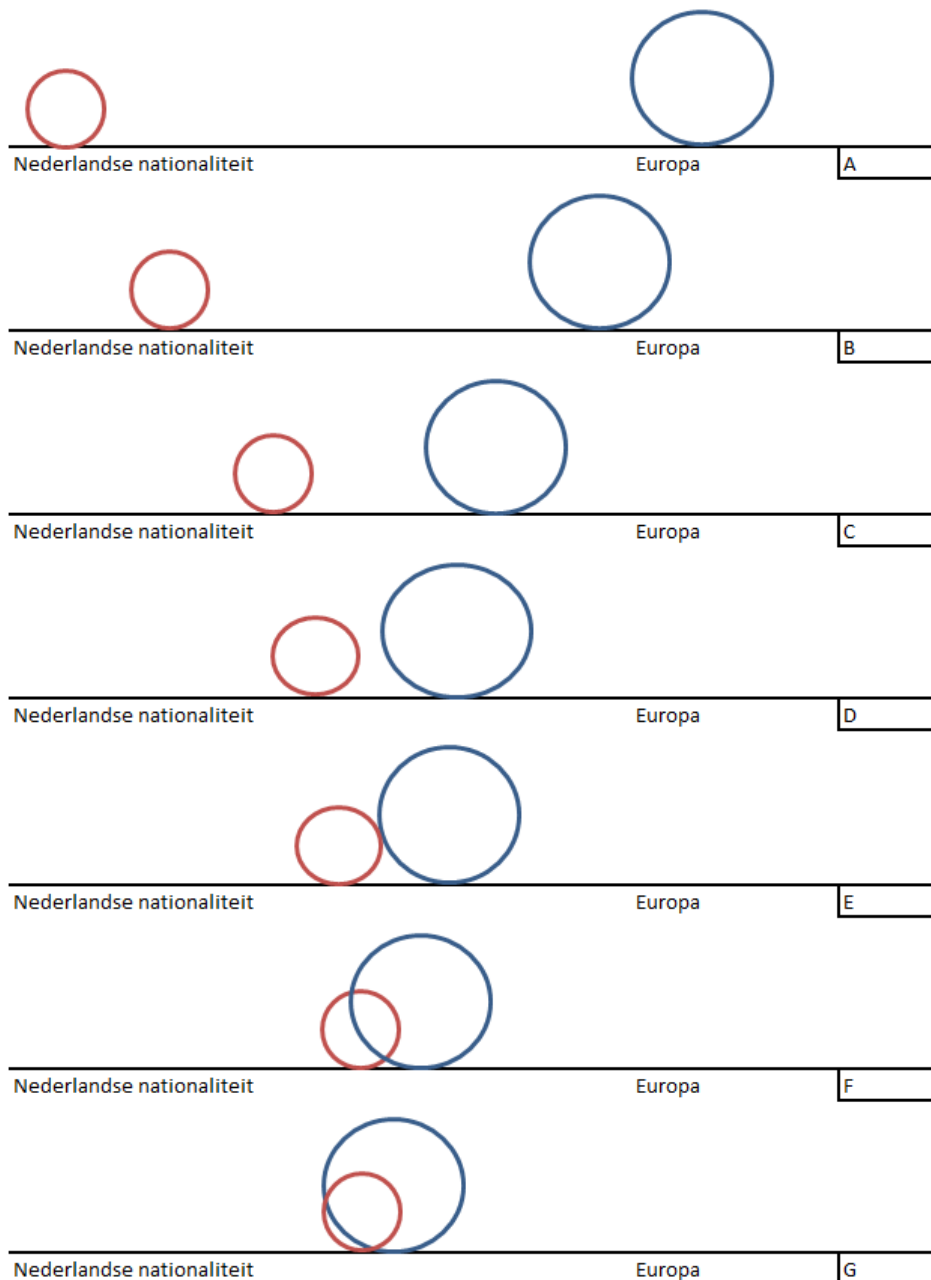

Bijlage 2b.

Vennndiagram Nederlandse Identiteit ten opzichte van de Europese identiteit

Welke van de zeven mogelijkheden geeft het beste weer hoe jij de Nederlandse nationaliteit ten opzichte van Europa vindt staan.

Omcirkel de letter van het antwoord dat jij het meest van toepassing vindt voor de situatie in Europa.

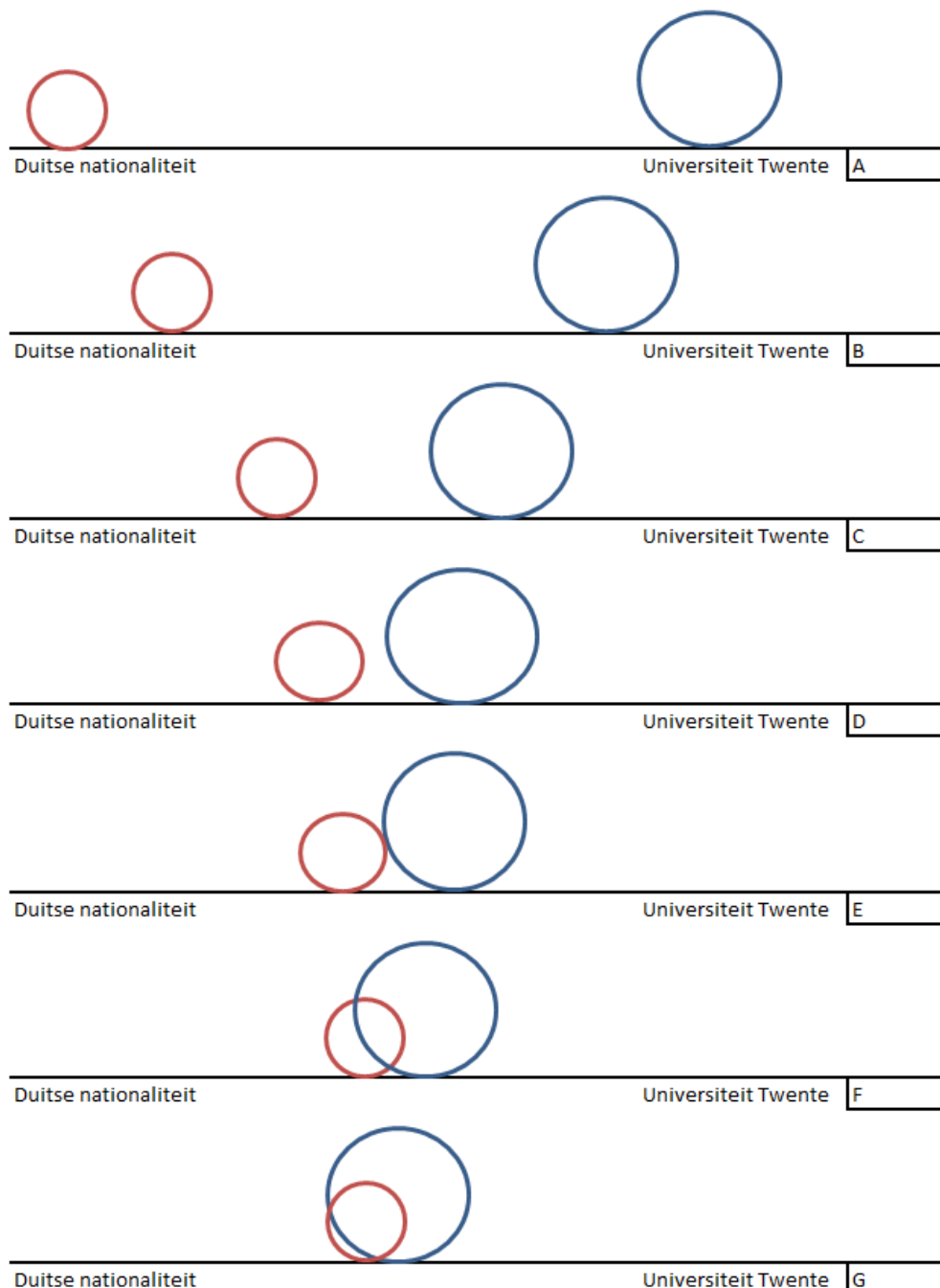

Bijlage 2c.

Venndiagram Duitse Identiteit ten opzichte van de Universiteit Twente Identiteit

Welke van de zeven mogelijkheden geeft het beste weer hoe jij de Duitse nationaliteit ten opzichte van de universiteit Twente vindt staan.

Omcirkel de letter van het antwoord dat jij het meest van toepassing vindt voor de situatie op de universiteit Twente.

Bijlage 2c.

Vennndiagram Duitse Identiteit ten opzichte van de Universiteit Twente Identiteit

Welke van de zeven mogelijkheden geeft het beste weer hoe jij de Nederlandse nationaliteit ten opzichte van de universiteit Twente vindt staan.

Omcirkel de letter van het antwoord dat jij het meest van toepassing vindt voor de situatie op de universiteit Twente.

